

Philologia

Grammaticae Latinae

Inven. 97.

kat.komp.

Regula dominus que pars et Re-
gule Congruitatum.

Hain Repert. bibl. N. 13822.

H. 13822, Günther 2940

(Hist. 418) [Strassburg, Johann Prüss]

Inc. 97

78
Regula dominus que
pars. et Regule Con
gruitatum.

L. VI. 30

Demonstratio est dux p[ro]p[ri]a et p[ro]p[ri]a. p[ro]p[ri]a est q[uod]
aliqua res demonstratur et ad unum demonstratur et
ut ille q[ui]d dicit demonstrando p[er] se h[ab]et p[ro]p[ri]a
et q[uod] una res demonstratur et ad unum p[ro]p[ri]a
h[ab]et unum. ut dicitur de h[er]baria p[er] m[od]o. m[od]o
et demonstratio p[er] accusu[m]

In. Qu. 97.

Bibl. Jag.

66. 12

BIBLIOTHECA
UNIV. JAGEL
CRACOVENSIS

De Homine

De Nominis que pars No-

men. Quare. Quia significat substantiā cum qualitate propria vel comuni. Quid est nomen. Est personationis que unicuique subiectorum corporum seu rerum propriam vel communem distribuit qualitatē. Quare dicis corporum. Propter res grossas que videntur et palpari possunt. ut homo. lapis. lignum. Quare dicis rerum. Propter res inuisibiles que nec videri nec palpari possunt. ut anima. angelus. Unde dicis nomen. A notatione siue a notatione. eo quod suo vocabulo res incognitas nobis notas efficiat. nisi enim nomen scieris cognitio rerum perit. Quare queris que pars. Ut sciares et intelligas cui parti sectio partium dictio de qua fit sermo superponatur. Quid est pars. est sectio vel diuisio cuiuslibet rei. Nomen quare fuit inuentum. Ut significaret superpositum in locutione. Quot sunt necessaria in locutione. Duo. Que. Superpositum et appositum. Unde versus. Quenvis perfecta constructio dat duo membra. Quid est superpositum. Est de quo fit sermo. Quid est appositum. Est id quod dicitur de suo superposito. ut fortis currit. fortis est superpositum. currit vero appositum. Cuius qualitatibus. Appellatur. Quare. Quia naturaliter commune est multorum. Cur dicitur naturaliter. Ad differentiam priorum nominum que non natura sed usu communia sunt. Quid est qualitas. Est aptitudo nominis significandi rem suam discrete vel cōter. Discrete ut petrus. Communiter ut homo. Unde dicitur qualitas. A quali. eo quod per qualitatem cognoscimus utrum nomen sit proprium vel appellativum. Quot sunt qualitates in nomine. Due. Que. Propria et appellativa. Que est propria. Que uni soli rei convenit uniuoce. ut Nicolaus. Unde versus. Id proprium dices quod non notat uniuoce res. Plures. namque duo sensu non signat sub uno. Que est appellativa. que pluribus rebus convenit. ut homo. Unde versus. Appellativus varias res uniuocabis. Comparatur. Non. Quare. Quia non recipit augmentum nec patitur decrementum nec est adiectivum. Quibus nominibus convenit comparatio. Nominibus adiectivis quorum significatio potest augeri vel minui. Unde versus. Est adiectivus graduum collatio talis. Dū valet augeri sua proprietas minuitur. Quid est comparatio. Est rei ad rem facta collatio. Unde dicitur comparatio. A comparando. quod per eam comparamus. Quot sunt gradus comparationis. Tres. Qui. Positivus. Comparativus. et Superlativus. Unde versus. Hunc gradibus trinis que comparat ire notabis. Quid est positivus. Est qui primo loco ponitur et absolute. Unde dicitur positivus. A pono ponis. quod ponit fundamentum aliorum graduum. Positivus in quid definit. In diversas terminationes. Unde format. A nullo formatur: sed alij gradus formantur ab ipso. Unde versus. De primis ambos debes formare supremos. Quid est comparativus. qui significat id quod suus positivus cum hoc adverbio magis. ut

De Nomine

doctior. id est magis doctus. Cuius generis est ois cōparatiuus. qñ ter
minat in oz. tunc est generis cois. qñ vero in us. tunc est generis neutri
Unde versus. Cōparatiuus in oz generis cōmunis habetur. Cōpara
tiuus in us generis neutrius habetur. Cuius declinationis est omnis
cōparatiuus. Tercie. Unde versus. Declinant tantū tibi tertia compa
ratiuū. Cōparatiuus in qd desinit. In masculino 7 in feminino genere
in oz. Et in neutro genere in us. Si positiu⁹ fuerit secūde declinatōis.
cōparatiu⁹ format a gtō. vt doctus docti. breuia i et adde oz fit doctior.
et us in neutro genere fit docti⁹. Un⁹ versus. Si tibi declinet positiuū
norma secunde. Taliter inde gradū debes formare secundū. Breuies
quā dat grūs 7 i supad des. Si vero positiuus fuerit tertia declinatōis
cōparatiu⁹ format a drō singulari. vt fortis forti. breuia i et adde oz fit
fortior. et us in neutro fit fortius. Un⁹ versus. Terne p̄simili for: mabūe
more datiuī. Inde sinisterior 7 iunior excipiant. Et poris 7 nequā aliā
p̄bent tibi formā. Quid est suplatiu⁹. Est q̄ significat id qd suus positiu⁹
uus cū hoc aduerbio valde. vt fortissim⁹. id est valde fortis. Superla
tiuus in qd desinit. In masculino genere in us. in feminino in a. in neu
tro in um. Si positiu⁹ fuerit secūde declinatōis. suplatiuus format a
gtō singulari. vt doct⁹ docti. adde et simus fit doctissim⁹. Un⁹ versus.
Uscq̄ secūda tenens superantē de gtō. Sic formas iungis f atq; simus
supad des. Si positiu⁹ fuerit tertia declinatōis. suplatiu⁹ format a gtō
singulari. vt fortis adde simus fit fortissim⁹. Un⁹ versus. In terna for
ma simus addes cū gtō. Si positiu⁹ fuerit scōde declinatōis 7 terminat
in r. superlatiu⁹ format a ntō singulari. vt pulcer. adderim⁹ fit pulcerri
mus. Un⁹ versus. Cū tenet r recrus rimus est illi sociand⁹. Inde excipi
untur sinister 7 dexter. Quotuplex est cōparatio. Duplex. scz. regular
et irregularis. Regularis est. qñ cōparatiuus 7 suplatiuus regulariter
formant a suo positiuo. vt doct⁹ doctior doctissim⁹. Irregular est. qñ
positiu⁹ 7 suplatiu⁹ irregulariter formant a suo positiuo. vt bon⁹ melior
optimus. P̄ponet. Ita. Quō. Per duo genera et p̄ duas terminatōes
hic dñs. hec dñia. Si no. Quare Quia nō potest moueri de genere in
genus. de voce in vocē. de significatōe in significatōe. Quid est mo
ueri. Est formare femininū 7 neutrum a masculino. ita q̄ cōueniūt in
prīncipio 7 differūt in fine. Quot modis mouent noia. Trito. Quibz
Uoce 7 significatōe. vt doctus docta doctū. Uoce 7 nō significatōe.
vt liber libra. fiber fibra. Significatōe 7 nō voce. vt pater mater soror
frater. Cuius generis. Masculini. Quare. qz p̄ponit ei in declinatione
vnū articulare p̄nomen qd est hic. vt hic dñs. Si femini. qz p̄ponitur
ei in declinatione vnus p̄nomen articulare. vt hec musa. Si neutri. qz
p̄ponit ei in declinatione vnū p̄nomen articulare. vt hoc scammū. Si
cōmunis. qz p̄ponunt ei in declinatione duo articularia p̄noia. vt hic

2

Munreze
du ee faghula
e Be phala
Zigulaus
fcaus fmo
m dast
maus angur
mgt fplua
tall e moga
fcaus Bunde
flum

76

Sept 17 1890

De pronomine

tit genitiuū singularē in us ⁊ datiuū in ui. vt fructus tus tui. Si quin-
te. qz mittit genitiuū ⁊ datiuū singularē in ei diuītas syllabas. vt ipēs
speciei. vñ versus. Mittit in e prima genitiuū dat ⁊ qz secūda. Tertia
dat is qzta dat us. quintaqz faciet ei. Ut musei camni turpis fruct⁹ spe-
ciei. Quid est declinatio. est finis p obliquos variatio. Vñ dicitur declina-
tio. a declinando. qz per eā declinamus.

Ego que pars. Pronomen.

Quare. qz ponit loco ppij nois ⁊ certā facit psonaz. Quare
nōmē pot⁹ ponit loco ppij nois qz nois appellatiui. quia
maiorē auenientia hz cū noie ppij qz cū noie appellatiui. Quid est p-
nomen. est psonis vt in donato. Quare dicitur tantundē pene. qz nō si-
gnificat subaz cū q̄litate. Pronomen vero substantiā merā nulla q̄l-
tate pmissa. Quare dicitur psonāqz interdū recipit. Propter qd vel qui.
q̄ donat⁹ dicit null⁹ eē psonē. vñ dicit. a pzi nōmē. eo qz vice nois pona-
tur. Quot de causis inuēta sunt pnoia. duabo. q̄bus. Causa pmoditatis.
⁊ causa necessitatis. Causa pmoditatis. vt quō. Ne idē nōmē sepi⁹
in orōne positū tedū generet. vt alax venit ad troiā. et alax pugnauit.
Nō dubiū est vñ dicit de vno alace aut de plurib⁹. Sed ad illū du-
bium remouendū ponit illud pnomē idē. vt sic dicēdo. Alax venit ad
troiā et idē pugnauit. vñ versus. Causa duplex igitur pnoib⁹ repitur.
Cur sint inuēta quarū tibi prima necesse est. Altera pmoditatis nā pzi/
me siue secūde. Alax ad troiā venit pugnauit et idē. Causa necessitatis
vt quō. Quia oē nōmē erat tertie psonē excepto vtrō. et nō poterat red-
dere suū positū verbo prime ⁊ secūde psonē. et ideo inuēta sunt pnoia.
vt talē defectū supplerent. Cuius q̄litas. finite. Quare. qz finita rē de-
monstrat. Quot sunt q̄litates in pnoie. due. que. finita ⁊ infinita. Fi-
nita est. q̄ finita rē demonstrat. Infinita est. q̄ infinitā ⁊ incertā rem de-
monstrat. Quid est q̄litas. est aptitudo pnois significandi rē suā finite
vel infinite. Vñ dicitur qualitas. a quali. eo qz p q̄litate dinoscim⁹ an pno/
men sit finitū vel infinitū. Quot sunt pnoia apud latinos. quindecim.
scz octo primitiua. et septē derivatiua. Ego tu sui ille ipe iste hic is. sunt
octo primitiua. Meus tu⁹ suus noster vester nras ⁊ vras. sunt septē
derivatiua. Quot sunt pnoia demonstratiua. decē. scz. Ego tu iste hic
is. me⁹ tuus suus n⁹ vester nras ⁊ vras. Quot sūt relatiua. quatuor. vñ
versus. Is suus ipe sui referūt: sed cetera monstrāt. Quot sunt demon-
stratiua et relatiua sil. vnū. scz. ille. vñ ver. Ille refert mōstrat nō facit
h aliud. Cui⁹ gener⁹. ois. qre qz oī gñe associari p̄r Quot sunt genera in
pnoie. Eadē fere q̄ et in noie. pter epicoenū ⁊ dubiū gen⁹. q̄ nō repiunt⁹
in pnoie. Rō. qz epicoenū ⁊ dubiū sunt incerta ⁊ indeterminata. sed p/
noia sunt certa ⁊ determinata cū determinatōe ⁊ relatione. Quare nō

De pronomine

dicatur hic et hec et hoc ego. sicut dicat hic et hec et hoc felix. cum tñ ego est ita bene generis ois sicut felix. Rñdetur. qz pñosa nō discernunt p dictiones articulares. sed p demonstrationē et relationē. De numero et figura sicut in nomine. Cuius persone. prime. Quare. qz significat rem de se loquentem. Si secunde. quia significat rem ad quam sermo dñ rigitur. Si tertie. quia significat rē de qua fit sermo inter primam et secundā psonā. Quid est psona. est res diuersis assignata. An dicat pso na. a psonādo. qz per se sonat. Quot sunt pñosa prime psone. vnū. scz ego cū suis obliquis. Quot sunt secūde. vnū ēz. tu cum suis obliquis. Quot sunt tertie. alia oia pter iam dicta. vnū versus. Est ego prime pso ne tu vero secūde. Cetera nō sperne psone dicere terne. Cuius declinatō nis. prime. quare. qz mittit gtm singularē in i vel in is et datiuū in i. vt egomei vel mis mihi. Quot sunt pñosa prime declinatōis. tria. q. Ego tu sui. vnū versus. Estqz mei vel mis in prima tuqz sui. Quot sunt pñosa secūde declinatōis. quinqz. q. Ille ipse iste hic is. Quare. qz mittit gtm singularē in ius et dñm in i. vt ille illius illi. vnū versus. Debet ius facere genitiuū norma scde. Debes formare p eā pñosa quinqz. Quot sunt pñosa tertie declinatōis. quinqz. que. Deus tuus suus noster ve ster. Quare. quia mittit genitiuū singularē in i. et datiuū et ablatiuū ī o. vt meus mei meo. vnū versus. Tertia p primā fit nois atqz secundā. Quot sunt pñosa quarte declinatōis. duo gentilia. scz nostras et vras. Quare. quia mittit genitiuū singularē in atis et datiuū in ati. vt nras nostratis nostrati. vnū versus. Quarta quidē terne par debet nois esse. Quare nō declinatur ego egonis sicut nomina tertie declinatōis. Res pñdetur ad differentiā huius nominis echo echonis. quod signat so num reflexum. Unde versus. Echo quis audit voces indagine claudir Et quare caret vocatiuo casu. quia inuentū est sub pñietate prime pso ne que est pñaria vocatiuo. Tu quare habet vocatiuū. quia inuentū est sub pñietate secunde psone que cōuenit vocatiuo. Quare quis ha bet duplicem ablatiuū. quia apud antiquos fuit tertie declinationis. sed apud modernos est secunde declinationis. Quare quis habet du plicem nominatiuū. Respondet ppter eius duplex officiū. quia quādo qz ponitur relatiue. vt forres currit qui mouet. Quādoqz ponit inter rogatiue. vt quis currit. Quare sui caret vocatiuo. Quia est reciproci et omnis reciprocatio habet fieri per obliquis. Quare nō dicat sui vel sis. sicut dicitur tui vel na. Respondetur qz ad differentiā huius ver bi sum qd habet sis in secūda persona et in imperatiuo. Nota octo sunt pñosa que habet secūda declinatōe pñominis. Unde versus. Unus et vllus vter et nullus solus et alter. Totus dant in ius genitiuos ad dñs alius. Namqz tenent normaz pronominis ista secundam. Quare. Quia mittunt genitiuū singularē in ius et datiuū in i. vt vnū vni vni.

De verbo

Quot sunt p[ro]p[ri]a habentia vocatiuū. quattuor. vñ versus. Tu meus
et noster nostras hec sola vocantur.

Quo que pars. est verbum.

Quare. q[ui] cū modis et formis et t[em]p[or]ibus agēdi vel patiēdi
significatiuū est. Quid ē verbū. est p[ro]lationis. vt ī donat[us]
to. Quare dicit sine casu. P[ro]pter nōia monaprote forme. Quare pos
tus dicit sine casu q̄ sine p[ar]atōe. q[ui] casus ordinat nomen cū verbo.
et hoc nō facit cōparatio. Tñ d[icit] verbū. a verberando. eo q[ui] verberato
nere plectroq[ue] lingue vox forme. Quare magis verberam[us] aerē in ver
bo q̄ in alijs p[ar]tibus. q[ui] sepi[us] ponit in orōne q̄ alie p[re]so[ra] oīs. Quor[um] sū
gnificata h[ab]z illa dictio verbū. q̄tuo[rum]. vñ versus. Filius est verbū deces
prio p[er] q̄ loq[ui]a. Primo mō est idē qd fili[us]. vt ibi. Verbū caro factū est.
id est fili[us] dei incarnat[us] est. Secūdo mō est idē qd deceptio. vt verba dat
oīs amans. i. deceptions. Terrio mō est p[ro]lationis. vt ī donato. Verbū
est p[ro]lationis. Quarto ē idē qd loq[ui]a. vt ibi. verba mea auribus rē.
Quor[um] modis verbū dign[us] est nōie. duob[us]. q[ui]bus. Rōne regiminis. et
rōne copule. Rōne regiminis. q[ui] verbū regit nomē r[ati]ōe cōuerso. Rōne
copule. q[ui] in oī verbo intelligit copula. q̄ est cor tot[us] locutōis. Cui[us] q̄
tatis. Qualitas q̄ requirit in verbo illa diuidit in modū et in formā.
Cui[us] modi. indicatiui. quare. q[ui] indicādo mō dictū est. Quid est mo
dus. est varia inclinatio animi varios ei[us] effectus demonstrās. Tñ di
citur modus. a moderādo. vel a moderatu. eo q[ui] in vno motu sum[us] dū
indicamus. et in alio dū imperamus. Quot sunt modi in verbo. quin
q[ue]. qui. Indicatiu[us]. Impatiuus. Operatiuus. Cōiunctiu[us]. Infinitiu[us].
Indicatiuus q[ui] primo loco ponit. q[ui] ipse solus p[er]fectus est. et p[er] ipm di
scernimus verū et falsum. Indicatiuus q[ui] t[em]p[or]a habet. quinq[ue] diuisa. Di
uide. P[re]s[ens] p[er] se. P[re]teritū imperfectū p[er] se. P[re]teritū p[er]fectū p[er] se. P[re]
teritū plus q̄ p[er]fectū p[er] se. futurū p[er] se. Quor[um] modis ponit indicatiuus
Tribus. vñ versus. Indicat et dubitat q[ui]rit modis anteloquēdi. Pri
mo mō ponit indicatiue. vt iste legit. Secūdo mō dubitatiue. vt nescit
q[ui]s legit. Tertio q̄sitiue. vt q[ui]s legit. Impatiuus quor[um] t[em]p[or]a habet. Duo
diuisa. Diuide. P[re]s[ens] p[er] se. futurū p[er] se. Quare h[ab]z nisi duo t[em]p[or]a. q[ui] omne
imperitū aut sit de p[re]s[ent]i aut de futuro. Quare caret prima p[ro]na in sin
gulari. q[ui] nemo sibi ip[s]i impare p[re]s[ent]i. Quare h[ab]z eā in plurali. q[ui] nos cōnu
merando alijs nobis metip[s]is impare possum[us]. Quare ponit a[n]t[ea] optati
uum. q[ui] dignius est impare q̄ optare. Impatiuus quor[um] modis ponit.
Octo. vnde versus. Imperat hortat[ur]. permittit cōsulat orat. Tentat et
applaudit indignaturq[ue] secundus. Primo ponitur imperatiue. vt fac
ignem. Secundo hortatiue. vt esto[re] fortes in bello. Tertio permissi
ue. vt irascimini et nolite peccare. Quarto cōsultiu[us]. vt petre seq[ui]re me.

De Verbo

Quinto. oratiue. vt misere mei deus. **Sexto. tentatiue.** vt immola fili-
lium tuū quē diligis Isaac. **Septimo. a plausiue.** vt aue maria. **Octa-
uo. indignatiue.** vt vade retro sathanas. **Operatiu⁹** q̄t rpa habet. q̄tuor
or̄ p̄iuncta ⁊ vnū p̄ se. **Cōiunge et diuide.** **Præsens ⁊ p̄teritū** imp̄fectū
cōiunctim. **P̄teritū** p̄fectum et plusq̄p̄fectū p̄iunctim. **Futurū** p̄ se.
Quare ponit ante p̄iunctiū. qz operatiu⁹ p̄t venire in locutionē sine
additione alteri⁹ verbi qd̄ p̄iunctiū facere nō p̄t. **Cōiunctiū** quot rpa
habet. quinqz sicut in indicatiu⁹. **Quare** ponit ante infinitiū. qz certior
est in numeris ⁊ in p̄sonis. **Infinitiū** q̄t rpa habz. quattuor sicut op̄ra-
tiua. **Quare** vltimo loco ponit. qz certis caret numeris ⁊ p̄sonis. **Nō**
q̄ oīno careat. sed q̄ indifferēter se habeat ad quēlibet numerū ⁊ p̄sonā
Quis forme. **Perfecte.** **Quare.** qz p̄fectoz r̄bo:ū regulā seruat. **Que**
est formatio p̄fectoz verborū. **Quādo** secūda ⁊ tertia p̄sona regulariter
formant̄ a prima scdm̄ p̄uenientia principij ⁊ differentia finis. **Quid**
est forma. est quedā p̄p̄ietas p̄siderata et terminatōe ⁊ formatōe verbi
Quot sunt forme in verbo. **Quattuor.** vñ versus. **Quattuor** in verbis
sunt forme p̄teritisqz. **Perfecta** forma in qd̄ desinit. in o vel in or. **Uñ**
format̄. **A** nullo format̄: s; alie forme formant̄ ab ea. **frequentatiua** for-
ma in qd̄ desinit. In to vel in so vel ro. **Et triplex** est ei⁹ formatio. **Pri-**
ma. verbū frequentatiū format̄ ab vltimo supino verbi p̄fecti. mutā-
do u in o. vt cursum cursu. u in o fit curso. **Uñ** versus. **Ex** u sup̄remi de-
cet o formare supini. **Sic** curro cursu format̄ necroqz nero. **Secūda**
formatio est. **Si** r̄bū p̄fecte forme habuerit a longā in penultima syl-
laba supini. tūc a longā debet mutari in i breuē. vt rogatū rogatu. a in
i et u in o fit rogito. **Uñ** versus. **Si** tñ a longā fit in illis in antelup̄ma
Hanc in i mutabis format̄sqz et eā breuiabis. **Sic** rogo dat rogito sic
ap̄rito fiet ab ap̄ro. **Tertia** formatio est. **Si** verbū p̄fecte forme habue-
rit gi in p̄terito. tunc verbum frequentatiū format̄ a scda p̄sona p̄ntis
tp̄is indicatiui modi deponēdo s. vt lego legis. depones et adde ro fit
legito. vñ versus. **Si** p̄fecti sit p̄teritū retinens gi. **Tūc** ex p̄sona p̄ntis
deme secūda. **Et** to iungas legito sic ex lego formas. **Et** sunt oīa p̄s-
me p̄iugatiōis. **Uñ** versus. **Atqz** prior fit ei data declinatio verbi. **In**
choatiua forma in qd̄ desinit in co. **Uñ** format̄. **A** secūda p̄sona p̄ntis
tp̄is indicatiui modi. vt seruo serues. adde co fit seruesco. vñ versus.
Hanc inceptiua formā veteres posuere. **Co** cū p̄sona p̄sentis iunge ses-
cunda. **Verbi** p̄fecti decet hūc exemplificari. **serues** **seruesco** dat noz
mam tepesqz tepesco. **Et** sunt tertiū p̄iugationis. vñ versus. **Hanc** des-
clinari faciat tibi tertia verbi. **Meditatiua** forma in qd̄ desinit. in rio.
Uñ format̄. ab vltimo supino. vt lectū lectu. adde rio fit lecturio. **Uñ**
versus. **In** meditatiuis fiet formatio talis. **Verbi** sup̄remū p̄fecti pone
supinū. **Et** finē breuiat cū quo rio sit sociata. **Parturio** facere sic debet

De verbo

esurioq. Et sunt quarte cōiugationis. **Uñ** versus. Verborūq. data sit
declinatio quarta. Et sunt generis neutri. **Cuius** iugationis. Prime. **Quare**. qz habet a pductā antere in infinitiuo. vt amare. **Si** secunde.
qz habet e pductā antere in infinitiuo. vt docere. **Si** tertie. qz habet e cor
reptā antere in infinitiuo. vt legere. **Si** quarte. qz bz i pductā antere l
infinitiuo. vt audire. **Quid** est iugatio. Est cōsequens verborū deter/
minatio. **Uñ** dicif iugatio. A cōiungendo. qz p cū iugam. **Cuius**
generis. Actiui. **Quare**. qz p̄t p̄strui cūz accusatiuo a pte post. vt amo
deū. **Vel** qz desinit i o r p̄t accipere r sup o r facere et se passiui. vt amo
amor. **Si** passiui. qz desinit in r r potest dimittere r et redire in suū acti
uum. vt legor lego. **Si** neutri. qz desinit in o r nō p̄t accipere r sup o. qz
si acciperet r nō esset latinū. vt sto curro. sto curro: nō dicif. **Si** depō/
nens. qz desinit in r r nō potest dimittere r. qz si dimitteret r nō esset la/
tinū. vt loquo. loquo: nō dī. **Si** cōmunis. qz desinit in r. et bz vtrāq.
significationē rā actiua qz passiua. r nō depōsita. **Quid** est gen. in ver/
bo. Est quedā p̄p̄teritas et significatōe r determinatōe o vel o r p̄tracta
Unde dī genus. A generādo. nā actiui generat ex se passiui. **Cui** t̄ps
p̄ntis. **Quare**. qz p̄ntis t̄ps designat. **Quid** est t̄pus. Est mora motus
rerū morabiliū. **Uñ** dicif t̄ps. a temperando. vel a distinguendo. eo q
actus nostros temperet r distinguet. **Cuius** p̄sone. Prime. **Quare**. qz
possum ei adiungere vnū p̄nomen p̄ime p̄sone. vt ego amo. **Si** secūde.
qz possum ei adiungere vnū p̄nomen scēde p̄sone. vt tu amas. **Si** tertie.
qz possum ei adiungere vnū p̄nomen tertie p̄sone. vt ille amat. **Quid** ē p̄so
na. Est res diuersis assignata. **Uñ** dī p̄sona. a p̄sonando. qz p̄ se sonat.

De die que pars aduerbium.

Quare. Quia stat iuxta verbū ad ei⁹ significatiōe decla/
randā. **Quid** est aduerbiū. Est verbi adiectiui. **Uñ** dicitur
aduerbiū. ab ad et verbū. et interponit ibi i. ne putent esse due dictōes.
Cuius significatiōis. Temporis. **Quare**. qz p̄ntis t̄ps designat. **Quid** ē
significatio in adverbio. Est quidā modus determinādi ipm verbū.
A quibus p̄ribus descendūt aduerbia. Ab oībus p̄ribus. A noīe doq
ctus venit aduerbiū docte. A p̄noīe ille venit illic. A verbo sto venit
statim. Ab adverbio sepe venit sepi⁹. A p̄icipio sapiēs venit sapiens
ter. A iunctione neq. venit nequaqz. A p̄positione ex venit extra. Ab
interiectōe o venit oī. **Uñ** versus. **Est** hui⁹ p̄ris q̄libet caput et fons.
Docte de doctos et hinc de p̄noīe dicas. A sto stas statī a sensu dicto
sensim. Sepius a sepe nequaqz de neq. sume. Dicis ab extra. sed ab o
dicif oī. Cōparatur. **Nō**. **Quare**. qz eius significatio nō p̄t intendi vel
remitteri. **Cuius** figure. Cōposita. Unde cōponit. A p̄noīe hoc. et a noīe
die. Et dī hodie quasi hoc die. Quot sunt aduerbia interrogatiua loco

De Aduerbio

sum. Quattuor. scz. Quo. qua. vbi. et vnde. Unde versus. Quo pete.
ad. qua per. in vbi. vnde pete de. Quid videtur ad quo. Duplex. Ad/
uerbialiter et nominaliter. Adverbialiter. Respondet huc illuc istuc. No/
minaliter. hoc dupliciter. Vel p noia ppria. vel p noia appellatiua. Si
per appellatiua. Videtur actus mediate ppositione ad. vt quo transis.
ad ciuitate. ad campu. Si aut sunt ppria noia hoc est dupliciter. vel ta/
lia sunt minoru locoz vel maioru. Si sunt minoru locoz. hoc est du/
pliciter. Vel talia sunt simplicis figure vel coposite. Si sunt simplis
figure. tunc videtur p accusatiu sine ppositione. vt q transiret. Praga.
Craconia. Si sunt coposite figure. tunc respondet p accusatiu median/
te ppositione. vt quo pgit. Respondetur ad monte pessulanu. Si aut
sunt ppria noia maioru locoz. tunc iteru videtur p accusatiu mediante
ppositione ad. vt quo transis. Videtur ad Polonia. ad Bohemiam.
Ad qua eodem modo respondet sicut ad q. nisi q alia sunt aduerbia et alia
ppositio licet p cu. qua videtur ad noia. Quid respondetur ad vbi. Du/
pliciter. Adverbialiter et nominaliter. Adverbialiter videtur bic illic istic.
Nominaliter diuersimode. Vel p noia ppria. vel p noia appellatiua.
Si p noia appellatiua. tunc respondetur p ablatiu mediate ppositione
in. vt vbi fuisti. in ciuitate. in campo. Si p noia ppria. hoc est distincte.
Vel talia sunt minoru locoz vel maioru. Huminoz locoz. hoc iteru
est distinguendu. Vel talia sunt prime declinationis et singularis nume/
ri. et sic videtur p genitiu. vbi fuisti. Videtur. rome. Vel talia sunt
secunde declinationis. et etia singularis numeri. et sic iteru respondet per
genitiu. vt vbi fuisti. rothomagi. Vel talia sunt tertie declinationis
et singularis numeri. tunc respondetur p ablatiu sine ppositioe. vt vbi fuit
rex. respondet. vernone. Vel talia sunt prime declinationis et pluralis nu/
meri. tunc iteru respondetur p ablatiu sine ppositione. vt vbi fuit rex.
Respondetur athenis. Si aut fuerint ppria noia maioru locoz. tunc re/
pondet p ablatiu cu ppositione. vt vbi fuit rex. Videtur in Bohemia.
in Bolonia. Ad vnde eodem modo respondetur sicut ad qua. nisi q alia sunt
aduerbia et alia ppositio cu hoc respondetur ad noia cu ablatio casu.

Egens que pars est partici

Pripiu. Quare. Quia capit parte nois parteqz verbi. Quid
est pripiu. Est participatio vt in donato. Tunc dicit par/
ticipiu. A noie pars. et a verbo capio. Cuius generis ois. Quare. quia
omne participiu desinit in ans vel in ens est omnis generis et pntis
tpis. Unde versus. Participans qd in ans vel in ens fit dicitio pntis.
Unde formantur scdm Breuita. Si verba fuerint prime vel secunde
coniugationis. tunc formant a secunda psona pntis tpis indicatiui modi
et singularis numeri. vt amo. amas. ponem. intera. et s. habebis. amana.

De Participio

Doces doces, ponens inter e et s habebis docēs. **Uñ** versus. **Presens** principis a pñti generat. Sed diuersimode nascitur varie. **N** interpone persona scda duarū. Sicut ab amo amās sic fit a doces docēs. Si autē fuerint tertie vel quarte coniugationis, tunc formant a prima persona pñtis tps indicatui modi, mutādo o in ens, vt lego, mutādo o in ens, fit legens. Audio muta o in ens fit audies. **Uñ** versus. **Terne** vel quarte persona prior generabit. **Uñ** vertis in ens cū queo tollis eo. Sed scdm remigū formant a prima persona pñtis imperfecti tps indicatui modi mutādo bam in ns, vt legebam, mutādo bam in ns fit legēs. **P**reteritū principij in qd desinit in tus vel in sus vel in rus. **Uñ** versus **Tus** sus rus dat pñteritū. **U**nde format ab ultimo supino, vt lectū lectu, adde s fit lectus. **V**isum visu, adde s fit visus. **N**exū nexu adde s fit nexus. **F**uturū principij in rus format ab ultimo supino, vt lectū lectu adde rus fit lectur⁹. Sed futurū principij in dus format a grō singulari sui pñtis tps principij, vt legēs legētis, cōuersa tis in dus fit legend⁹. **Uñ** versus. **Rus** dusq; futurū. **C**uius significatiōis, actualis. **Q**uare, qz vñt a verbo actiuo qd est lego legis. **I**nde venit principij legēs tis. **Q**uid ē significatio in principio. **I**dē est qd genus in verbo. **Uñ** versus. **I**n sibi genere q sit significatio grē. **Q**uot principia descendunt a verbo actiuo. **D**uo. **P**ñs et futurū, vt legēs lectur⁹. **Uñ** versus. **Q**uere p actiuā pñs in rus q; futura. **Q**uot a verbo passiuo. **D**uo. **P**reteritū et futurū, vt lectus legend⁹. **Vñ** versus. **S**unt p passiuā tibi cetera significāda. **Q**uot a verbo neutrali. **D**uo sicut ab actiuo. **P**ñs et futurū, vt stans statur⁹. **Uñ** versus. **Q**ue dabit actiuū dabit hec eadē tibi ueutrū. **Q**uot a verbo deponērali. **T**ria scz. **P**ñs pñteritū et futurū, vt loquēs, locut⁹, locuturus. **Vñ** vers⁹. **D**eponens terna. **Q**uot a verbo cōi. qtuor, scz. **P**ñs pñteritū, et deo futura, vt criminās, criminat⁹, criminaturus et criminā dus. **Uñ** versus. **T**ibi dat commune qterna. **C**uius figure est omne principium. **S**implicis aut decōposite. **Vñ** versus. **O**mne principās dic simplicis esse figure, aut decōposite dicere nō dubites. **Q**uare principij sit simplicis figure patet de noie, quare autē dicit decōposite, qz venit a verbo cōposite figure. **C**ōposita em figura nō est in principio. **Q**uare, qz omne principij est deriuatiue spci. **Q**uot modis principij transit in vim nois, quattuor, qbus. **C**ōparatione, tps amissione, regimine et ppositione. **C**ōparatione, qñ vox principalis pparat, vt amans amantior amantissimus. **T**ps amissione qñ principij in resolucōe p dū tempus, vt iste liber est legend⁹ id est dignus lectione. **R**egimine, qñ principij regit alij casum q; suū verbū a q descendit, vt amans illi⁹, nō em pgrue dicitur, amo illius, sed amo illū. **C**ōpositione, qñ principij pponitur cu; aliqua pparatione cū qua suū verbū cōponi nō potest, vt indoctus, nō em dicitur indoctor. **Uñ** versus. **D**ū mutat regimē sit principās tibi nomrē;

De cōiunctione

Duffi perdit tempus dū cōparat associamus. Istis ppositū dum sim/plex sit tibi verbum.

Ique pars. cōiunctio. qua

re. Quia iungit ceteras pres in orōne. Quid est iunctio. Est pforationis. vt in donato. Un̄ dicitur iunctio. a cōiungendo. qz p̄ oēs pres iūgere. Nomē cū noīe. vt petrus et paulus currūt. Pronomen cū p̄noīe. vt ego et tu currim⁹. Verbū cū verbo. vt iste studeat et p̄ficiat. Aduerbiū cū aduerbio. vt iste scribit hūc et velociter. Participiū cū participio. vt iste legēs et agēs disputat. Cōiunctōz cū iunctōe. vt qdē et equidē male fecerūt. Prepositionē cū p̄positōe. vt et sup̄ p̄missis. Interiectionē cū interiectione. vt heu et p̄chdolor multa mala fiunt. Quot modis iūgit iunctio. duobus modis. Quibus. p̄ vīm et p̄ ordinē. Per vīm. qñ iūgit ea q̄ prius iter se nullā habebāt puenientiā. vt fortes bibūt et dormit. Per ordinē. qñ iūgit aliq̄ q̄ prius inter se habebāt puenientiā. vt fortes currūt et mouet. Cui⁹ potestatis. copulatiue. Quare. qz copulat tā sensus q̄ verba. Quid est p̄tas. Est qd dā officiū qd exercet iunctio i iungēdo dictōes et orōes. Potestas iunctionū q̄t spēs h̄z. quin. qz. Quas. Copulatiuas. disiunctiuas. expletivas. causales. et rōnales. Copulatiua q̄ est. q̄ iūgit tā sensum q̄ v̄ba. Disiunctiua est q̄ iungit aliq̄ in se. sed respectu tertij disiūgit. vt fortes et plato currūt. Expletiva est q̄ causam ornāt⁹ explet. vt si nō dabis solidū saltē dā denariū. Cui⁹ ordinis. cōmunis. q̄re. qz p̄poni et postponi p̄ dictōnibus q̄s copulat. Quid est ordo. Est qd dā p̄prietas iunctōis p̄ponendi et postponendi dictōibus q̄s copulat. Quot sunt ordines in iunctōe. Tres. qui. Prepositiu⁹. subiunctiu⁹. et cōis. Quot sunt iunctōes p̄positiuī ordinis. quindecim. q̄. Aut ac ast an neqz quin quaten⁹ et si fin seu siue neue nā ni nisi. Et dicitur p̄positiuī ordinis. qz p̄ponunt dictōnibus q̄s copulat. Quot sunt iunctōes subiunctiuī ordinis. Octo. q̄. qz veneqz quidē autē q̄s em̄ vero. Et dicitur subiunctiuī ordinis. qz tñ postponunt dictōnibus q̄s copulat. Quot sunt iunctōes cōis ordinis. Ellie oēs p̄ter q̄ sup̄ dictē sunt. Quot sunt iunctōes enclitice. Tres q̄ sc̄z. qz ne ve. Et dicunt enclitice. qz inclināt sup̄ se accentū p̄cedentis sillabe. vt dixitqz. putasne. dñsue. Un̄ versus. Inclinantqz ne ve quas encliticas reor esse.

Ique pars. prepositio. qua

re. qz p̄ponit alijs p̄tib⁹ in orōne. Quid est p̄positio. Est p̄p̄oīe. vt in donato. Un̄ dicitur p̄positio. a p̄ponendo. qz p̄ponitur alijs p̄tib⁹ in orōe. Quot modis p̄positio adiungit dictōnibus. duobus. q̄b⁹. p̄ appositionē et p̄ p̄positionē. Per appositionē vt quō. Qñ

De interiectione

prepositio et dictio cui adiungit sunt diuerse pres. vt in donato. Per co-
positionē vt quō. qñ ppositio et dictio cui adiungit sit vna dictio. vt in se-
lit. Quid opatur ppo in ppositione. tria. Aut pplet. aut mutat. aut mi-
nuit. Qñ cōplet. vt qñ cōpositū magis fecit suo simplici. vt clarus pclarus.
Qñ mutat. qñ cōpositū aliud fecit qñ suū simplex. vt video. inuideo.
Qñ minuit. qñ ppositū min⁹ fecit suo simplici. vt rideo. subrideo. ad ē
parū rideo. Quot sūt ppositiones actō casui deseruiētes. Trīginta. scz
ad apud ante. et alie q ponunt i donato in illa pre. Da ppones cas⁹ acti
Quot sūt ppositiones abltō casui deseruiētes. quīdecim. scz a ab abs
cū. et alie q ponunt in donato i illa pre. Da ppones casus ablti. vñ ver-
sus. Sed sunt ter quinqz cū serro loci adē. Quot sunt ppositiones vtrūqz
casui deseruiētes. quatuor. scz. In sub sup et subter. vñ versus. Casibz
vñsqz die quatuor deseruiētes. Qñ deseruiūt actō casui. qñ post verbū
vel pncipiū significās motionē eundi ad locū ponunt. tūc requirūt ac-
cusatiuū casum. sicut vado sub ai bore. Tñ versus. In sub ter vel tus
dāt quartū dū locum. Verbo signati motū vel pncipiū. De motu d-
ci credas tñ exteriori. Qñ deseruiūt abltō. qñ post verbū vel pncipiū si-
gnificās stationē eundi in loco. tūc requirūt abltm casuz. sicut. sum in
scolis. et sic de alijs. vñ versus. Si nō designo tibi motū pstrue septo
In capō curro si sis bñdiciis in illo. Si sis exteri⁹ in campū sit tibi cur-
sus. Quot sunt ppositiones insepabiles. sex. scz. di dis re se an con. qre
dicunt insepabiles. qz separe a suis dictionibz cū qbus construunt parū
vel nihil significant.

In que ps. interiectio. qua-
re. qz interiacet ceteris pibz in orōe. Quid ē interiectio. Est
pforationis fecans mētis affectū voce incognita. Tñ d-
interiectio. ab inter et iacere. es. ere. qz interiacet ceteris pibz in orōe. Quare
interiectio vltimo loco ponit. qz oēs alie pres fecant rē conceptā. inter-
sectio vero rē affectā. Quare interiectio est inuēta. vt significaret mētis
affectū voce incognita. id ē voce nō impleta. Cui⁹ significatio. dolē-
tis. qre. Quia dolore fecit. Quot sunt significatōes interiectionis. qz
tuor. q. Dolor. timor. spes. et gaudiū. Dolor de pñti malo. Timor de
futuro malo. Spes de futuro bono. Gaudiū de pñti bono

Et sic est finis.

Disce puer dum tempus habes evo iuuenili.

Ne doleas si pauca scias etate senili.

Disceat qui nescit studio sapientia crescit.

Crescit et augetur si longior vsus habetur.

Putra cauat lapidem nō vi sed sepe cadendo.

Siqz homo sapiens fit nō vi sed sepe studendo.

Regule congruitatū.

Prima regula cōgruitatū grā

maticaliū est ista. Omne adiectiuū siue sit nōiale siue pno-
minale siue picipiale debet cōuenire cū suo substantiuo i n-
dus. scz in numero. in genere. et in casu.

Exemplū de adiectiuo

Nominali
Pronominali
Participiali

Albus equus
Deus equus
Vir timēs deū

Unū versus. Est adiectiuū substantiuo sociandū. In fili gñe nūero casu si-
muliqz. Quid est nomē adiectiuū. est illud qd tres hz articulos. vt hic
hec et hac felix. vel tres voces. vt albus alba albū. meus mea meū. les-
ctus lecta lectū. Nomen substantiuū est illud qd vnū tm habet articu-
lum. vt hic equus. Vel duos ad summū. vt hic et hec homo.

Secunda regula est ista. Demonstratiuū et suū demonstrabile de-
bet puenire in gñe in nūero et in casu. Exemplū vt ille vir. illa
mulier. illud aīal. vñ vers⁹. Adiectiua velut substantiuis sociāf.
Sic demonstratiua demonstratū gñere debet. Demonstratiua pnoīalia p-
miria sunt q̄tuor. scz. ego. tu. iste. et hic. Ille aliqñ hō ē demonstratiuū. ali-
qñ relatiuū. Exemplū vbi demonstratiuū erit. vt dicēdo. ille hō currit. Re-
latiuū. vt dicēdo. Per⁹ currit ille mouet. Deus tuus su⁹ nō vñ nras
et vestras sūt demonstratiua deriuata. Et rōne possessionis sūt adiecti-
ua et substantiua constructionē adiectiuale. vt meus asinus.

Tertia regula est ista. Relatiuū et suū antecedēs debēt puenire i
gñe in nūo. et aliqñ i psona et casu. vt dicēdo. Iohes legit qd di-
sputat. ibi cōueniūt i gñe i nūero et in casu et i psona. Sicut hic. video ho-
minē quē diligo. vñ vers⁹. Sūt gen⁹ in pma numer⁹ psona notanda.
Nec cōcordare dñt cū p̄eunte. Aliqñ mseruata pgruitate discōueniūt
in casu. vt dicēdo. Iohes currit quē video. Aliqñ etiā discōueniūt in
p̄sona et in casu. vt dicēdo. ego sum quē vides. et ppter hoc dictū est i re-
gula. aliqñ in p̄sona et in casu. Relatiua pnoīalia sunt quinqz. scz. Is-
su⁹ ip̄e sui. et ille. qd ē aliqñ est demonstratiuū. Et vnū nōiale scz qd. qd est
relatiuū sube. S3 talis q̄lis tātus et quātus sūt relatiua accidētis. de q̄bo
nō dz intelligi regla p̄ns. Decem aliqñ etiā discōueniūt i gñe cū suo
antecedēte. vt p̄z dicēdo. Talis est nilus q̄lis est mare.

Quarta regula est ista. Interrogatiuū et suū responsiuū dñt puenire
in casu. vt q̄redo. Quis vocat⁹. et r̄dēdo iacob⁹. q̄lis ē iohes.
et r̄dēdo. iust⁹ p̄uus. quātus est iacob⁹. et r̄dēdo. magn⁹ p̄uus. q̄r sūt
scolares i scol. et r̄dēdo. vn⁹ duo tres. q̄rennis es. et r̄dēdo quinquē-
nis. q̄rtus es i ordie. et r̄dēdo. prim⁹ secund⁹ tert⁹. cui⁹ ē ensis. et r̄den-
do. euādr⁹. cuias ē iohes. et r̄dēdo. ital⁹. Alia exēpla p oēs cas⁹ exēp-
to. Quotuplex ē palliū tuū. simplex duplex. Cuius filius es. nicolai.

Regule congruitatū

Cui dedisti librū. petro. Quē q̄ris. henricū. A quo didicisti grāmaticā a m̄gro. vñ ver. Quēsiua pares oprār. Silr. In q̄ casu q̄ris in eodē r̄ndere iuberis. Itē. Dant quo qua quartū. sed vbi dabit vnde q̄ sextū. Quo petit ad. qua per. in vbi. de petit vnde.

Quinta regula est ista. Su ppositū et appositū debēt puenire i nūmero i p̄ona et in rectitudine casuali. vt dicēdo. m̄gr legu. Unde versus. Inter appo et suppo tria pueniētia q̄ro. Que sunt p̄sona numerus casus et h̄itudo. Nota p rectitudinē casualē intelligit q̄ si p̄positū sit illi casus quē a ppositū requir. vt si a ppositū sit h̄bū p̄sonale finiti modi tūc suppositū d̄z esse rectus. vt m̄gr legit. Si aut appositum est verbū ip̄sonale siue infiniti modi tūc suppositū d̄z eē obliquus. vt mihi placet bibere. Suppositū est id de q̄ loquit. Appositū est qd de alio ro dicat. vt dicēdo. M̄gr legit. actus legēdi d̄z de m̄gro. q̄ magister est suppositū. et legit est appositū. Vel sic. Suppositū ē casuale a p̄te ante rectū a h̄bo. Appositū h̄o est verbū a q̄ regit suppositū.

Sexta regula ē ista. Qñ duo h̄ba ponunt i eadē or̄de p̄tiali sine p̄iunctōe media tūc vñ eor̄ d̄z poni in infinitiuo. vt dicēdo. Nolo legere. cupio studere. desidero māducare. vñ h̄sus. Cum vbi h̄bū sil sociat in vñ. Tūc reliquū quinti debet eē modi.

Septima regula ē ista. Qñ duo noia substātiua ad diuersa p̄tialia ponunt i eadē or̄de p̄tiali sine p̄iunctōe media tūc vñ eor̄ d̄z poni i ḡtō. vt dicēdo. Liber aristotel. caputū iohis. vñ h̄s. Si substātiua velis p̄iungere bina. Tūc reliquū reliq̄ p̄iunges in ḡtō.

Octaua regula est ista. Cōiunctio copulatiua et disiunctiua copulans dictōes casuales d̄z p̄iungere siles casus añ et post. Exem plū de p̄iunctōe copulatiua. vt petrus et paulus currūt. Exem plum de p̄iunctōe disiunctiua. vt petrus vel paulus currunt. Vñ h̄sus. Iungere p̄similes debet p̄iunctio casus.

Nona regula ē ista. Singulare geminatū p̄ p̄iunctōz copulatiua et copulatiua tentā eq̄ pollet nūero pl̄i. vt dicēdo. dñs et seruus p̄cā tur. Silr. audio primā et secundā p̄tes. Vñ h̄sus. Plurali geminata duo sunt assimolata. Que primi numeri sunt ass̄ p̄ et associata.

Decima regula est ista. Verba substātiua. h̄ba vocatiua. et h̄ba similem vim h̄ntia: debēt h̄re siles casus añ et post. Exemplū de h̄bo substātiuo. vt ego suz homo. Exemplū de verbo vocatiuo. vt ego vocor iohannes. Exemplum de verbo similem vim habente. vt ego ordinoz p̄ byrer. vñ vers. Sepe vocās h̄bū sibi vult apponere rectū. Et subim vñ qd vim suat eor̄. Noz p̄siles d̄z p̄iungere casus.

Undecima regula ē ista. Verbū transitiuū natū est regere obli quū a p̄te post. vt dicēdo. Leo librū. Dia em̄ ḡtō vel drō vel actō vel ablatiuo iungunt. B̄dō. vt misceor tui. Drō. vt insi

Regule congruitatū

dior tibi. Actō. vt metuo te. Ablatiuo. vt fruor illa re. recedo a te. disco a te. Sed verbū absolutū post senō regit casuz sine auxilio ppositōis posite expisse vel subintellecte. vt vado ad scolas. nisi sit actūs sue significationi pportionabilis sicut ē actūs scians ppiā rē verbi vel aliqd reg sitū sicut psequēs ad rē verbi. vt loqr sermonē. ambulo viā. Et aliq il/ loz regūt grm. vt misereor tui. aliqua datiuū. vt parco tibi. aliq abltm vt sedeo scamno.

Uodecima reglā est ista. Ppositōes separe actō vel abltō ea sui adiungunt. vt ad patrē apd villā. vt i donato. Itē sciendū q trigita sūt q regūt actm casuz. et qndecim ablatiuū. et qncq actm r ab latiū sūt. vñ versus. Ter denas qrtō. ter quinq iungito sexto. Sunt tm quinq q famulantur vtriq.

Redecima reglā ē ista. Impsonalia verba oīa obliq casibz adiungū. Tria gto. scz. inter est. refert. r est capm p pinct. vt re gie inter est. regine refert. pīs ē succurrere pio nato. O to diō. s. pigit. euenit. accidit. placet. liber. licet. ligr. vatat. Et qdā addūt. Cōpetit iup petit expetit pstat est et fit. vt mihi licz. tibi placet. mihi pstat sic cē sicut dicis. mihi est bn. tibi pō male. fiat quibz fm pōbū tuū. Nou ē actō. s. ui/ uat. decet. delectat. oportet. penitet. teder. miseret. piget. r pudet. vt me decz legere. illū delectat bibere. me penitet pcti. Impsonalia regētia ab latiū passiuē sūt vocis. vt a me stat. a te currit. ab illo legit. et nō sūt in certo nio. vñ vers⁹. Itē dat casus passiuis a vel ab pēunte.

Ecima quarta reglā ē ista. Sicut noīa adiectiua fixis adqci/ untur. ita aduerbia verbis. Vñ sicut pgrue dicim⁹. prudēs ho mo. sic etiā pgrue dicim⁹. prudēter disputat.

Ecima quinta reglā ē ista. Adūbiū vocādi vel horādi iportat exercitationē natū est pstiui cū vrō a pte post. vt o petre. o iohēs.

Ecima sexta reglā ē ista. Quēcūq casuz regit ntīs eundē regūt oēs ei⁹ obliq. vt sicut iste ntīs rex regit grm dicēdo. rex francie. sic etiā ei⁹ obliq. vt regis frācie. regi frācie. regē frācie. o rex fran cie. a rege frācie. vñ vers⁹. Quē casum rect⁹ eundē regit inflectio eius.

Rex troie regis troieregi qz troie.

Ecima septima reglā ē ista. Quēcūq casum regit positiu⁹ eun dem regūt ppatiu⁹ r suplatiuus ab ipō descendēs. vt sicut il/ le positiu⁹ diues regit ablatiuū dicēdo. diues auro. sic et ille cōparatiu⁹ ditior. vt ditior auro. r ille suplatiu⁹ ditissim⁹. vt ditissim⁹ auro. vñ r. Quā sibi structurā prim⁹ optat grad⁹. Illā supmus medi⁹ sp seruabit

Ecima octaua reglā est ista. Quēcūq casum regit eundē indicatiu⁹ eundē regūt oēs modi. oīa supina. gerūdia r pici/ pia ab ipō descendētia. vñ versus. Quēcūq casum regit mod⁹ initialis. Illū quicq modus r tpa queq requirūt. Infinita supina ges b m

Regule congruitatū.

rundia participantē. Obliquis et nō rectis hec regula datur. Ut sicut hoc verbū lego regit illū actiū grāmaticā. dicēdo. Legō grāmaticā. Sic etiā impatiuus. Lege grāmaticā. et optatiu⁹. vt veniā legerē grāmaticā. et cōiunctiu⁹. vt lego grāmaticā. et infinitiuus. vt volo legere grāmaticā. et supina. vt vado lectū grāmaticā. et venio lectu grāmaticā. et gerūdia. vt causa ledēdi grāmaticā sum hic. legēdo grāmaticā pficio. ad legendū grāmaticā sum p̄sto. Et p̄cipia. vt legēs grāmaticā. sum lectu⁹ grāmaticā. Ista regula intelligit de p̄cipio hūitē ita latā significatiōz sicut sūū verbū a q̄ descendit. vt sicut h̄ verbū osculoz regit actiū et ablatiū. vt osculoz te osculoz a te. sic etiā hoc p̄cipiū osculat⁹. vt sūz osculat⁹ te. sum osculat⁹ a te. Sed illa duo p̄cipia osculās et osculatur⁹ regūt t̄m accusatiū. vt osculās te. osculatur⁹ te. qz osculās ⁊ osculatur⁹ habēt t̄m sensum actiū. et osculand⁹ h̄z sensuz passiū. Sili mō dicendū est de p̄cipiis descendētibz a verbis am̄nibus. vñ ver⁹. Verbū cōe quāuis agat et patiat. Sola p̄ans enis ius actio significat. Duo solū parit p̄tus utrūqz notatur.

Ecimā nona regula ē ista. Om̄e primū supinū terminat ī um. et est futuri t̄pis. et p̄struit cū p̄bo significāte motū ad locū. vt vado dormitū. i. ad locū in q̄ dormiā. Sed vltimū supinū terminat in u. et est p̄teriti t̄pis. et p̄struit cū verbo significāte motū de loco. vt venio auditu sermonē. i. de loco in q̄ audiui sermonē.

Tecima reglā ē ista. Adiectiuū restringit substantiū ad standū secū in eodē ḡne. et cōuerso. Exemplū primi. vt dicēdo. Albo hō. hoc adiectiuū albo restringit illud substantiū homo ad standū secū in masculino ḡne. Exemplū secūdi. vt dicēdo. felix vir. hoc substantiū vir restringit hoc adiectiuū felix ad standū secū in masculino ḡne.

Tecimā prima regula est ista. q̄ omne verbū mūdi p̄regere datiuū casum a p̄te post. vt do tibi. doceo tibi petru. vñ versus. Non est in mūdo verbū quodcūqz sit illud. Quin possit regere casum quādoqz datiuū.

Constructio tripliciter accipi

Constructio tripliciter accipitur. scz. Cōiter. p̄prie et p̄p̄issime. Constructio cōmuniter capta. Est p̄structibilitū vniō. Et diuidit ī p̄structionē p̄gruā et incōgruā. Cōstructio p̄grua est illa in q̄ p̄structibilia s̄m sua accidētia debite sunt vnita. vt albo hō. Constructio incōgrua est illa. in q̄ p̄structibilia s̄m sua accidētia indebite sunt vnita. vt vir bellica. sponsa p̄s dieus. albus mulier. alba equ⁹. Sed p̄structio p̄prie capta. est p̄structibilitū vniō ex modis significādi causata ad exprimendū p̄grue mentis cōceptū finaliter adinuēta. Et diuidit ī p̄structionē p̄fectā et imp̄fectam. Constructio p̄fecta est q̄ p̄fectā s̄miam demonstrat in auditoze q̄qz

De constructione

In ipsa est ut alio hō. **C**onstructio p̄p̄issime capta est ordinatio diction-
cōgruā eīp̄fectā sn̄iāz demōstrās. Et sic solū p̄structio p̄fecta et cōgruā ē
cōstructa o q̄ p̄posita ē ex nōie et verbo. s̄m p̄riscianū. **C**onstructio p̄p̄rie ac
cepta est duplex scz. simplex siue p̄tialis. et p̄posita siue totalis. **C**ōposi-
ta est illa q̄ ex pluribz q̄z duobz p̄stituit p̄structibilibz. vt m̄ḡr legit. **G**ra-
maticā. **S**implex siue p̄tialis ē illa q̄ ex duobz tm̄ p̄stituit p̄structibilibz.
vt m̄ḡr legit. **C**onstructio simplex siue p̄talis ē in triplex. **C**onstructio su-
p̄posita cū a p̄posito. s̄bi cū obliq̄. nōis cū obliq̄. ad ubiq̄ vocādi l̄ho: rādi cū
vrō. verbi cū infinitiuo. p̄positōis cū suo casuali. s̄bi cū nō. cōiunctio-
nis cū suis p̄iugibilibz. adiectiuū cū subo. demonstratiuū et sui demon-
strabilis relatiuū et sui antecēdētis. verbi cū aduerbio. interiectōis cū ob-
liquo. Et oīs talis aut est trāsitua aut intrāsitua. **T**rāsitua est illa q̄
cōstat ex p̄tibus significātibz diuersas res vel rāq̄z diuersas. vt **S**ozres
p̄cutit platonē. **M**are p̄cutit tūlū. **V**el s̄m aliq̄s. **T**rāsitua est illa in q̄
fit trāsitio sup̄ obliquū. vt lego librū. **I**ntrāsitua s̄m alexandrū ē illa
q̄ p̄stat ex p̄tibus oīs significātibz eandēre vel rāq̄z eandē. vt **M**are
est tūlū. hō est asinus. **V**el s̄m antiq̄s. **I**ntrāsitua est illa in qua nō fit
trāsitio sup̄ obliquū. vt m̄ḡr legit. **T**rāsitua est duplex. scz. actiū et p̄-
sonarū. **T**rāsitua actiū est illa in q̄ fit trāsitio sup̄ obliquū et alterū cō-
structibile fecit actū. vt lego librū. **T**rāsitua p̄sonarū est illa in qua fit
trāsitio sup̄ obliquū et neutrū p̄structibile fecit actū. vt liber aristotē.
Intrāsitua similiter est duplex. scz. intrāsitua actiū. et intrāsitua p̄so-
narū. **I**ntrāsitua actiū est illa in q̄ nō fit trāsitio sup̄ obliquū et alterū
cōstructibile fecit actū. vt magister legit. **I**ntrāsitua p̄sonarū est illa in
qua nō fit trāsitio sup̄ obliquū et neutrū p̄structibile fecit actū trāsitue
vt albus. **A**liiter p̄t̄r diffinire p̄dicte sp̄s p̄structōnis. sed p̄dicte descri-
ptiones plus valent ad instruendū p̄ueros. **S**ciendū etiā q̄ triplex est
questitiū p̄ qd̄ q̄rimus de p̄structione. scz. **Q**ue q̄lis quāta. **P**er q̄ que-
rimus dupliciter. **P**rimo q̄ vocat ista p̄structio. **A**d qd̄ r̄ndendū est.
Sup̄positū cū a p̄posito. verbi cū obliq̄. et sic de alijs. **S**cōdo sic. **Q**ue ē
ista p̄structio. **A**d qd̄ respondendū est. trāsitua vel intrāsitua. **A**d
qualis r̄ndet. cōgrua vel incōgrua. **A**d quāta respondet. p̄fecta vel im-
perfecta. vt in sequentibz manifestabitur exemplis.

Magister legit. est cōstructio. est. **Q**ue vocat ipsa. **S**up̄positū cū
a p̄posito. **Q**ue est ipsa. **I**ntrāsitua actiū. **U**nde hoc dicitur. dif-
finitione et regula. **Q**uomō diffinitōe. qz ibi nō fit trāsitio sup̄
obliquū et alterū cōstructibile fecit actū. **Q**uō regula. qz casus a p̄e an-
rectus facit p̄structionē intransitiuā actiū. vñ versus. **A**ppo cū sup̄po-
sitū facit ac trāsitōne. **Q**ualis est ipsa. congrua. quare. quia p̄structibilia
eius debite sunt vnite scōm regulam artis grammaticę de hoc datam.
Scōm quam regulam. **S**up̄positum et a p̄positū debent conuenire in
numero in persona et in rectitudine casuali. **Q**uanta est ipsa. **P**erfecta

Constructiones

Quare. qz pfecta sententiā generat in animo auditoris.

Ego libzū est pstructio. est. q̄ vocat ip̄a. Ubi cū obliq̄. Que ē ip̄a. trāsitiua actiū. Uñ hoc scif. diffi. et re. Quō diffinitōe. qz ī ea fit trāsitiō sup obliqū et alterū pstructibile facit actū. Quō regula. qz verbū trāsitiuū pstructū cū obliq̄ a pre post facit pstructionē trāsitiuā actiū. vñ vers⁹. Trās ac obliq⁹ cū post verbū situat. Qualis est ip̄a. congrua. vt sup. fm quā regulā. Verbū trāsitiuū natū est regere obliqū a pre post. Quāta est ip̄a. imperfecta. qre. qz imperfectū sniaz generat in auditoze q̄tū in ip̄a est. Et idē intelligendū est de p̄cipio. vt legēs libzū. amās vinū. Qz aut pstructio totalis est pfecta hoc non puenit ex pstructōe verbi cū obliq̄. sed puenit ex pstructōe suppositi cū eposito. qz ibi intelligitū s̄ p̄me p̄sone q̄ supponit isti verbo lego.

Ilius hoīs. est pstructio. est. Que vocat ip̄a. Noīs cū obliq̄. q̄ est ip̄a. Trāsitiua psonarū. Uñ hoc scif. diffi. et re. Quō diffinitōe. qz ibi fit trāsitiō sup obliqū et neutru pstructibile facit actū. Quō regula. qz obliq⁹ rectus a noīe facit pstructionē trāsitiuā psonarū. vñ versus. Nōmē et obliq⁹ fiet pstructio trās per. Qualis est ip̄a. congrua. fm quā regulā. Qñ in aliqua orōne ponunt duo noīa substantiua ad diuersa p̄tinetia sine p̄unctōe media. tūc vñ illoz debz poni in ḡtō. vt cappa sortis. tunica platonis. Quāta est ip̄a. imperfecta. qre. qz imperfecta sniam demonstrat in auditoze q̄tū in ip̄a est.

Domine. est pstructio. est. Que vocat ip̄a. Aduerbiū vocandi cū v̄tō. siue pstructio excitat cū suo excitabili. Que est ip̄a. trāsitiua actiū. Uñ hoc scif. diffi. et regula. Quō diffinitōe. qz ibi fit trāsitiō sup vocatiū et alterū pstructibile significat actū excitatū qz exercet vocationē circa vocatiū in orōne ad actū. Quō regula. qz aduerbiū vocandi vel hortādi pstructū cū v̄tō facit pstructionē trāsitiuā actiū. vñ versus. D que vocatiū sociatū trās dabit actū. Qualis est ip̄a. congrua. fm quā regulā. Aduerbiū vocādi natū est regere vocatiū ex v̄tō excitationis. Quāta est ip̄a. imperfecta. qz imperfecta sententiā demonstrat in auditoze quantū in ip̄a est.

Volo legere. est pstructio. est. Que vocat ip̄a. Cōstructio verbi cū infinitiua. Que est ip̄a. Trāsitiua actiū. Unde h̄ scitur. diffinitōe et re. Quō diffinitōe. qz verbū p̄hereticū depēdet ad infinitiū habentē rationē acti. et sic virtualiter fit trāsitiō sup obliqū et alterū pstructibile significat actū. Quō regula. qz infinitiuus pstruct⁹ cū verbo p̄heretico facit pstructionē trāsitiuā actiū. vñ versus. Infi. cum verbo facit actus trāsitiōne. Ex quo p̄z falsitas illius verficuli. Infi cum verbo facit personarū intrans. Qualis est ip̄a. congrua. fm quā regulā. Quādo duo verba ponuntur in eadē orōne partiali sine cōp̄unctōe media. tūc vnuz eoz debet poni in infinitiua. vt volo legere.

Constructiones

Quanta est ipa imperfecta. qz imperfecta inia; demonstrat i auditoze qz tu in ipa est. Et licet totalis pstructio sit pfecta r pgrua fm regulā immedia repositā de pgruitate tñ ista pfectio nō puenit ex pstructione verbi cūz nō a pre post. sed puenit ex constructione su ppositi cū a pposito.

Ores et plato. est pstructio. est. Que vocat ipa. Cōstructio cō iunctōis cū suis p iungibilibz. Que est ipa. Intrāsiua psona/ rū. Un hoc scit. Diffi. et regula. Quō diffi. qz ibi nō fit transitio sup obliquū et neutru con. rē. Quō regla. qz cōiunctio p iungēs sequēs pstructibile priori rē. Un versus. Pars inde cū de rē. Norandū tñ qz ptes in declinabiles nō hnt ppiā finationē sed a prito declinabili. iō dicuntur pstrui fm modū ptiū declinabiliū. Verbi grā dicēdo sic. U/ deo forte r platonē. ibi p iunctio trāsitiue pstruit. Dicēdo vero. Fortes et plato currūt. ibi p iunctio trāsitiue cōstruit. Neqz hoc est i regulā. qz regla intelligit de pstructione cōiunctionis cū suis p iungibilibz fm se et nō p respectū ad aliud scz ad verbū. Qualis est ipa. Congrua. fm quā regulā. Cōiunctio copulatiua vel disiunctiua copulās dictiones casu/ ies d3 p iungere siles casus añ et post. Quāta est ipa. imperfecta. vt sup.

Hus homo. ē pstructio. Que vocat ipa. adiectiuū cū suo sub stātiu. Que ē ipa. intrāsiua psonaz. Un h scitur. Diffi. r re gula. Quō diffi. qz ibi nō fit transitio sup obliquū et neutru cō/ structibile significat actū. Quō regula. qz adiectiuū nō ptiū suū i. o minale siue pnoiale siue picipiale cū suo sub stātiu pstructū facit cō/ structionē intransitiuā psonarū. Un ver? Adiec cū sub stā psonaz fa/ tit intrās. Idē dicendū est ne pstructionibz a ppositozalibz. vt aīal ho mo. marcus tul? Qualis est ipa. pgrua. fm quā regulā. Omē adiecti/ uū siue sit noīale siue pnoiale siue picipiale d3 puenire cū suo subo in genere in nūero et in casu. Quāta est ipa. imperfecta. quare. qz imperfe ctum sensum generat in animo auditoris.

Hic homo. est pstructio. est. Que vocat ipa. pstructio demon stratiui cū suo demonstrabili. Que ē ipa. intrāsiua psonarū. Qualis est ipa. congrua. scdm quā regulā. Demonstratiuū et suū demonstrabile debēt puenire in genere in numero et in casu. Quan ta est ipa. imperfecta. qz imperfectū rē.

Ores currit q mouet. est pstructio. est. Que vocat ipa. Relati ui cū suo antecedēte. Que ē ipa. intrāsiua psonarū. Un h scit diffinitione r regla. Quō diffinitione. qz ibi nō fit transitio rē. Quō regla. qz relatiuū cū suo antecedēte pstructū facit pstructionē in/ transitiuā psonarū. Un versus. Intrās psona sit cū pcedēte relatum. Qualis est ipa. pgrua. scdm quā regulā. Relatiuū r suū antecedēs de bent puenire in gñe in nūero r in casu. Quāta est ipa. imperfecta. qz im pfectū rē. Et licet totalis pstructio sit pfecta tñ ista pfectio nō puenit ex

Constructiones

cōstructōe relatiui ⁊ sui aīcedētis. s; et p̄structōe sup̄positi cū a p̄posito.
Lego bñ. est constructio. ē. Que vocat̄ ip̄a. Constructio p̄bi cū
 aduerbio. Que ē ip̄a. intrāsiuiua p̄sonar. vñ hoc scit. regula.
 quō. q; aduerbiū intrāsiuiue cōstruit cū verbo. Dicit̄ notant̄ cū
 vbo. q; aduerbiū constructū cū obliq; facit constructionē intrāsiuiua.
 vt iste scribit sibi mibi. Inde excipit̄ aduerbiū vocādi qd̄ cū vto cōstru
 ctū facit constructionē trāsiuiua actiui. vñ vers⁹. Pars inde cū de p̄so
 narū intrā s; fecit ex se. Vinco sit deceptū qm̄ trās excitat actū. Qualis
 est ip̄a. cōgrua. s; m̄ quā regulā. Sicut notā adiecta fixis adiūunt. ita
 aduerbia verbis. Et q; p̄z q; ista constructio. lege bñ. p̄pter conueniētiā
 quā h; cū constructōe adiectuali d; intransiuiua p̄sonarū. Quāta est
 ip̄a. imperfecta. q; imperfectū sensū generat in laudatore.

De interiectione nota regulā.

Interieccio q; est pars vicina aduerbio. ideo eadem est ratio ip̄ius et
 aduerbiij quo ad constructionē.

De locali ordinatione constructibiliū.

Constructio debet incipi a vto si sit in orōne. Post vñ debet
 poni ntis. post ntis debet poni verbū p̄sonale. post verbū des
 bet poni aduerbiū. Itē post adūbiū d; poni dñs v; actūs. Se
 nitū debet seq̄ dictionē a q; regit. P̄positio deb; p̄poni suo casuali.
 vt autē h; manifestū fiat sumo exemplū. fratres. paul⁹ seruis iesu xpi
 agit sp̄ deo grās p̄ nobis in grā dei q; data est nobis in xpo iesu. Iste orō
 do est bon⁹. q; oīa q; debēt p̄poni sunt p̄posita. et oīa q; debēt postponi
 sunt postposita. De p̄dictorū autē constructibiliū ordinatione Alexan

De ordinatione vocatiui.

Construe sic casum si sit p̄pone vocantem.

De ordinatione nominatiui.

Mo; rectum ponis.

De ordinatione verbi p̄sonalis.

Vinc p̄sonale locabis. verbum.

Quod primo statuas si cetera desint.

De ordinatione genitiui.

Subdesecundum casum rectori.

De ordinatione datiu; et accusatiui.

Tertius hinc casus. et quartus sepe sequuntur.

De ordinatione aduerbiij.

Aut verbo subdes aduerbia.

De p̄positione cum suo casuali.

Debet vof p̄positiua.

Quarto p̄iungi vel sexto quem regit ip̄a.

Exordibange

Amore q; dñs

q; dñs

q; dñs

q; dñs

q; dñs

q; dñs

q; dñs

q; dñs

q; dñs

q; dñs

q; dñs

De regimine casuum

De impedimentis.

Nota q^d p^rscriptis ordo q^uq^{ue} impedit p^rstructionē infinitiui. vt volo legere. iste est abilis legere. Et hoc impedimentū habetur i doctrinale alexandri ibi. Infinitiuū p^rsone siue quibusdā Des adiectinis. Per p^rstructionē p^ricipij. vt legēs grāmaticā p^rficiat. Et hoc habet ibi. Que iunges verbo iunges et p^ricipiū. Per ablatiuos ab solute p^rpositos. vt magistro legente pueri p^rficiūt. Et hoc impedimentū habet ibi. Aut ablii p^runt rectore soluti. Aut postponunt rē. Per n^rū a p^rte post constructū cū verbo subo vtō vel simile vim habere. vt sum homo. vocor iohānes. ordino p^rbyter. Et hoc habet ibi. Appellans verbū substantiuū vel hoz. Cum retinēs post se rectū q^uq^{ue} locabunt. Per cōstructionē quorundā relatiuoz et interrogatiuoz et suoz aduerbiuū. vt dicēdo. petr^{us} currit quē video. Talis erat sorres qualē cerno platōē. Sorres scribit taliter q^uliter scribit platō. Querēdo. quē vidisti. qualē hoīem vidisti. q^uliter viuīs. Et hoc habet ibi. Quis q^ulis quātus cui^{us} cuias et q^utrus et q^ute. Nissa relatiue penit^{er} p^rcedere debet. Obliquus rē. Nāc sua iungēdi retinet aduerbia formā. Per q^udā aduerbia et cōiunctiones. scz. Cū q^uz dū donec. vt cū vmeris ad me dabo tibi equū. q^uz vidisti me thoma credidisti. Per antedēs p^rcōstructū in obliq^{uo} suo regēti p^rter hoc vt relatiū sequēs possit stare i cōstructione. vt dicēdo. Isti subueniet sua mī. Isti subueniet p^r eius. Et hoc habet ibi. Cū q^u relatiuis de iure viā parat hoz. p^rcedēs decet obliq^{uo} q^uq^{ue}.

De regimine casuum.

Nominatiuus a parte ante construct^{us} regit^{ur} ex vi p^rsone. vt dicēdo. Magister legit. Et hoc habetur in doctrinale ibi. Et vi p^rsone rectum regit initialē. Sed n^rū a p^rte post constructus regitur ex vi nature. vt dicēdo. Sum homo. Et hoc habetur ibi. Rectum qui sequitur verbi naturā gubernat.

Filius regit^{ur} ex vi possessionis. vt dicēdo. filius hoīs. Et hoc habetur ibi. Nomen significās possesum da genitiuo.

Datiu^{us} regit^{ur} ex vi acquisitionis. vt dicēdo. Do tibi. Et hoc habetur ibi. Istius regimen dabit atq^{ue}quisitio casus.

Accusatiu^{us} regitur ex vi transitionis. vt dicēdo. Lego grāmaticā. Et hoc habetur ibi. Artis data p^r vim transitionis.

Acti^{us} regitur ex vi excitatōis. vt dicēdo. O dñe.

Ablatiu^{us} cōstructus cum p^rpositione regitur ex vi p^rpositionis. vt dicēdo. De domo. P^ret. in ore. Corā testib^{us}. Et hoc habet ibi. Vos casus de p^rcoram societ^{is} gubernat.

Tan^{ti} de regulis grāmaticalib^{us} cōstructionib^{us} et regiminib^{us} p^rue recipiār. vt cōgrue mentis cōceptum epp^rimere valeant.

BIBLIOTHECA
VNI^{uersitatis} CRACOV^{ien}sis

[illegible]

20. 11. 65

...full of ...

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

97

